

Ózbekstan mámleketlik Konservatoriyası Nókis filiali “Ulitwma kásiplik hám social-gumanitar pánler kafedrası” “Muzıkatanıw” qániygeligi 2-kurs

*studenti: **Dáuletyarova Ğaziynexan***

*Ilmiy basshı: **Kamalova Gúlmaryam***

Annotaciya: *Bul maqalada qaraqalpaq xalqınıń mádeniyatında xor janrınıń rawajlanıwına úles qosqan insanlar hám solar arasında belgili xormeyster Ábdijappar Mambetov haqqında sóz etiledi.*

Gilt sózler: *Xor, atqarıwshı, opera, janr, repertuar, mádeniyat, kompozitor.*

Аннотация: *В этой статье будет рассмотрен вклад людей, оказавших влияние на развитие хорового жанра в каракалпакской культуре, в том числе выдающегося хормейстера Абдижаппара Мамбетова.*

Ключевые слова: *Хор, исполнитель, опера, жанр, репертуар, культура, композитор.*

Annotation: *This article will explore the contributions of individuals who played a significant role in the development of the choral genre in the Karakalpak culture, including the renowned choirmaster Abidzhappar Mambetov.*

Keywords: *Choir, performing, opera, genre, repertoire, culture, composer.*

Qaraqalpaq xalqı barlıq xalıqlar sıyaqlı óz ádebiyatı hám bay kórkem ónerine iye bolsada, kóplegen qıyınshılıqlardı basınan keshirgen, soń olar kóp ásirler dawamında rawajlanıp, usı kúnge shekem óz qunın joǵaltpay kelmekte.

Ásirler dawamındaǵı unison atqarıwshılıǵı kóp dawıslı xor atqarıwshılıǵınıń rawajlanıwında tek ǵana tıńlawshılardıń qabıllawına ǵana emes, bálkim usı xor ónerinin rawajlanıwı menen baylanıslı bolǵan joqarıdan sheshiletuǵın máseleler de kerı tásir jasap turǵanlıǵında.

Xor atqarıwshılıǵı házirgi kúnde keń tarqalǵan xalıq kórkem-óner túrleriniń biri. Ol insanniń eń jaqsı sezimlerin oyatıp, tolǵandıruw, qızıqtırıw qábiletine iye. Ullı rus úgit-násiyatshısı hám pedagog Konstantin Dmitriyevich Ushinskiydiń aytqanıday: «Qosıqta, ásirese, xor atqarıwshılıǵındaǵı qosıqta ulıwma bir tárepinen insandı janlandırıwshı hám tez háreketke salıwshı sıpatları bolsa, ekinshi tárepinen miynetti shólkemlestiriwge, birgelikte belgilengen bir maqsetke erisiwge jetelewshı qasiyetleri bar».

Xor atqarıwshılıǵı muzıka óneri sıpatında eki: akademik hám xalıq atqarıwshılıǵı jónelisinde rawajlanıp kelmekte. Akademik xorlardıń tiykargı wazıypası rus, shet el klassik hám de zamanagóy kompozitorlardıń shıǵarmalarınan eń jaqsı úlgilerin atqarıw hám úgit-násiyat etiwden ibarat. Al, xalıq xorlarınıń tiykargı wazıypası erterekte dóretilgen xalıq qosıqların zamanagóy ruwxta qayta islengen eń joqarı úlgilerin, sonday-aq, zamanagóy kompozitorlardıń xalıq xori ushın dóretken original shıǵarmaların atqarıw hám úgit-násiyat etiwden ibarat.

Ózbekstanda xor óneriniń pátli rawajlanıwı 1950-1960 jıllarǵa tuwra kelip, onda milliy professional xor óneriniń júzege keliwinde 1961-jılı respublikalıq televidenie hám radiosı qasınan shólkemlestirilgen B.Umitjanov basshılıǵındaǵı xor jámááti úlken úles qosıp kelgen.

Qaraqalpaqstanda xor atqarıwshılıǵına 1950-jıllardıń aqırlarına kelip itibar qaratıla basladı. 1956-jılı Tashkent Konservatoriyasınıń pitkergen Davletkeldieva Saniya Yusupovna professional xormeysterlerden bolıp, ol jollama boyınsha Qaraqalpaqstanga kelip, mámleketlik filarmoniyada birinshi xor jámáátin dúzedi. Onıń dúzgen xor quramında barlıq solist qosıqshılar, yaǵnıy atap ótsek: B.Nadırov, A.Shamuratova, G.Shirazieva, G.Sırımбетова, B.Matchanov, U.Qurbanbaev h.t.b. qatnasqan. Bul xor jámááti barlıq bayram sánelerinde, kóplegen koncert hám yubileylerde turaqlı qatnasıp, qaraqalpaq kompozitorları Á.Xalimov, Á.Sultanov, X.Turdiqulov, J.Shamuratov, G.Demesinov h.t.b. xor ushın jazgan shıǵarmaların atqarıp kelip, soń 1959-jılı Moskva qalasında ótkerilgen “Mádeniyat hám ádebiyat kúnlerine” qatnasqan. 1960-jılı Leningrad konservatoriyasınıń pitkerip kelgen S.R.Palvanov óz dóretiliwshiligi menen xor

atqarivshılıgınıń ele de rawajlanıp, joqarı basqışlarga kóteriliwine óziniń salmaqılı úlesin qosti.

S.Palvanov kúndelikli turmısımızda unison aytıp júrgen qaraqalpaq xalıq qosıqların qulaqqa qonımlı etip, xorga 3 hám 4 dawıslı etip qayta islep, Nókis pedagogika institutınıń xor jámáatı, soń J.Shamuratov atındağı muzıka uchilishesiniń xor jámáatı menen birge islesip, xor ónerin xalıq arasında en jaydırıp kelgen. 1970-jılı Tashkent Konservatoriyasınıń pitkerip kelgen Ábdijabbar Mambetov Saparbay Palvanov penen birgelikte qaraqalpaq kompozitorlarınıń xor shıǵarmaların studentler hám balalar xor jámáatlarının atqarında xalıqqa tanıtıw menen bir qatarda olardıń atqarıw sheberlikleriniń joqarı shıńlarǵa jetiwinde ayanbay miynet etken. Nókis qalası 1-sanlı balalar muzıka mektebiniń xor jámáatı menen Xojeli, Taqiyatas jáne de kóplegen rayonlardıń mekteplerine barıp, kóplegen koncertler shólkemlestirgen. Bul koncertlerdegi xor jámáatınıń repertuarında qaraqalpaq, ózbek, rus kompozitorlarınıń shıǵarmaları orın alǵan. Xor jámáatınıń atqarivshılıq uqıbı ham qábiliyeti, sonday-aq shigarmanıń mazmunın sheberlik penen ashıp beriwleri atqarıw dawamında ayqın kórinip turar edi. Soń Turdıbay Eshbaev 1978- jılı 19-sanlı K.Marks atındağı mektep bazasında Qaraqalpaqstan teleradio kompaniyasınıń balalar xor jámáatın shólkemlestirip, onı elede úgit-násiyat etiwdi dawam etti. Onıń quramında mekteptiń joqarı klass oqıwshıları alınıp, olardıń sanı alpısqa shamalas bolıp, olar S.Palvanov, G.Demesinov, Á. Xalimov, N.Muxammeddinov, G.Amaniyazov h.t.b. kompozitorlar shıǵarmaların joqarı dárejede atqarıp kelgen. Respublikamızda hár jılı ótkeriletuǵın «Sanaat bayramı» kórik-tañlawlarında xor jámáatı turaqlı qatnasıp, joqarı nátiyjeler menen sıylı orınlardı iyelep kelgen.

Qaraqalpaq kórkem ónerinde xor janrınıń rawajlanıwına úles qosqan, ájayıp insanlarımızdıń biri, 100 den aslam shákirtlerdiń ustazı A.Mambetov óziniń xor dirijorlıǵı mektebin jaratqan insan bolıp esaplanadı.

Ábdijappar Mámбетov 25-avgust 1940-jılı Qońırat rayonu xızmetker shańaraǵında dúnyaǵa kelgen. 1948-jılı awılдаğı orta bilim beriw mektebiniń 1-klasına oqıwǵa barıp, mektepte oqıp júrgen waqıtları qosıq aytıwǵa ıqlası artadı. Awıldı suw alıp mektepte oqıw úziliske túskende, kishkene Ábdijappar xojalıq

jumislarına qatnasıp ata-anasına kómek berip júrgende, qosıq aytıwdı úrdıs qıladı. Sol waqıtlarda awıl diywalına qoyıp beretuğın hind kinolarınıń qosıqların dál sonday etip yadlap alıp, solardı qaytalap aytıp júretuğın bolğan. Hátteki awılдаğı barlıq jeńgeleri onı “artist bala” dep atadı. Sebebi qaysı millettiń qosıgın aytsada sol millettiń tiykarǵı tilinde aytıp, is háreketleri menen kórsetip beretuğın bolğan. Ol balalıǵınan qatı qulaq bolıp ósıp, barlıq sabaqlarınn ayrıqsha bahalarǵa oqıytúǵın bolğan. Oǵan ustazı bárhama qosıq sabaǵınan “5+” bahasın qoyatuğın edi.

Awılда toy mereler baqsı jırawsız ótpeytuğın bolğan. Awıl adamaları, toyǵa kelgen qonaqlar, jas jigiter, jas balalar qur dúzep ortaǵa ot jaǵıp baqsı jırawlardı tıńlaw úrip-ádetge aylanǵan. Sol baqsı jırawlardıń qosıq dástanlarınıń, uyıp tıńlap otırıp, ayırım qatarların yadlap qalıp, ertesine qurǵa kele almaǵan doslarına baqsı bolıp aytıp bergен. Sebebi baqsılar qurda tın jarpında qosıq aytıp baslaytuğın bolğan. A. Mambetov baslanǵısh mektepti pitkerip qońsı awılдаğı jeti jıllıq mektepke oqıwǵa baradı. Sol mekteptiń altınshı klasında oqıp júrgeninde, awılǵa paxtaǵa kelgen kómekshilerdiń ishinde bir qızdıń saz áspabı bar edi. Sonday ásbaplardı shertiw kishkene Ábdijapparǵa árman edi. Sol ármanların orınlaw maqsetinde, ol qısınıp tursada sol qızdan barıp áspabın bir kúnge sorap hám tań atqanǵa shekem altı namanı shertip úyrenген. Bir jıldan soń mektepke jańadan tariyx oqıtıwshısı keledi. Sol jańadan kelgen muǵallım akkordeon áspabında hind namaların jaqsı atqaratuğın bolğan. Sol tariyx muǵallımınen kóp qosıqlardı shertip hám aytıp úyrenedi. Mektepte dúzilgen dógerekke belsendi aǵza boladı. Awılдаğı, rayondağı ilajlarda qosıq aytıp nama shertip, basshılardıń itibarın tartadı. Jetinshi klastı pitkerip Arzımbet qumдаğı orta mektepte oqıwın dawam etip onınshı klastı sol jerde tamamlaydı. Rayon basshıları mektep pitkeriwge qatnasıp Abdijappar Mámбетovqa mektepte qosıq sabaǵınan muǵallım bolıp qalıwdı usınıs etedi. Mektepte tek ǵana qosıq aytıw hám nama úyretiw menen sheklenbeydi. Ol qosıqqa, áspab shertiwge qızıǵatuğın, uqıbı bar oqıwshılardı izlep tawıp ansambl dúzedi. Ansambl rayonda, awılда, mektepte ótkeriletuğın barlıq bayram keshelerde belsene qatnastı. Sol oynap ósken Arzımbet qumдаğı balalıq oy qıyallar, ármanlar Tashkentke qaray ushtı. Awılда

artist bala atanğan Ábdijappar Tashkent Mámleketlik Konservatoriyasınıń 2-jıllıq tayarlaw basqışına oqıwǵa kirip 1962-jılı xor dirijorlıǵı fakultetiniń 1-kursına qabıllanadı. Á. Mámбетov xor dirijorlıǵı oqıtıwshısı Kalnitskaya Inna Filipovna klasında bir qatar talabalar L. Djumaeva (Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyası professor), I. Sharapova (Ózbekstanda xızmet kórsetken kórkem óner ǵayratkeri), F. Yaqubjonov (dirijor, Ózbekstanda xızmet kórsetken kórkem óner ǵayratkerleri) menen birge oqıw nesip etti. Bul ustazda tálim alǵan jáne bir belgili xor dirijori Z.Davletkeldieva Qaraqalpaqstanda xor mádeniyatın rawajlandırıwǵa salmaqlı úlesin qosti.

Á. Mámбетov Konservatoriyada tálim alıp júrgen waqıtları studenter jataqxanasında órt kelip shıǵadı nátiyjede jer tólede turǵan azlı kem fortepiano saz áspablarına zıyan keledi hám saz áspabları jetispewshiligi 2 ese artadı. Buǵan qaramastan ustaz qolına karton qaǵazın alıp ol jerge tap sol fortepiano áspabındaǵı-day etip aq qara reńli klavishlerdi sızadı. Sol klavishlerge barmaqların basıp tayaralanatuǵın bolǵan. Usı jılları garmon, rubab shertip birge tálim alıp atırǵan dosları menen qosıq aytıwdı úrdis qılǵan.

Á. Mámбетov bilim úyreniwge qunt penen kirisip baslaǵanında, kóp uzamay armiyaǵa shaqırıq keledi hám usı jılı Watan aldındaǵı áskerlik xızmetin ótewge ketedi. Armiyada bir sapta júrgen ásker dosların xor bolıp qosıq aytıwǵa úyretedi. Sapta júrgende ózi jeke qosıq aytıp saptı basqarıp júrgen. Áskerlik xızmetten 1965-jılı qayıp konservatoriyada oqıwın dawam etedi. Bul jerde bir qatar qaraqalpaqstanlı jaslar menen birgelikte tálim alǵan, aytıp ótetúǵın bolsaq, Gúlpارشın Sırımбетova, Sapargúl Kenjalievalar menen dos bolıp birge qosıq aytıwdı ádetke aylanǵan. 1970-jılı Tashkent Mámleketlik Konservatoriyasınıń tabıslı tamamlap jollama menen Nókis mámleketlik muzıka hám xoreografiya bilim jurtına oqıtıwshı bolıp jumısqa keledi. Hár tárepleme jumıs alıp barǵan shaqqan Ábdijappar kúnlerdiń birinde sol dárgaydıń oqıw isleri boyınsha direktor orın basarı bolıwında miyassar bolǵan. Muzıkalıq tárbiya jumısına qunt penen kirirken ustaz tez arada bilim jurtınıń xor jámáátin dúzip sahnalarına alıp shıǵadı. 1977-jıllar aralıǵında Á.Mambetov “Berdaq” atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik filarmoniyasına direktor lawazımına, sol qatarı Qaraqalpaqstan mámleketlik

teleradio komitetiniń xalıq sazları orkestrin basqarǵan. 1970-80-jıllar aralıǵında Qaraqalpaq muzıka mádeniyatı hám ádebiyatın rawajlandırıw ushın kóplegen ilajlar islenedi. Bunda Tashkent qalasında, Moskva orayında qońsılas Qazaqstan jerinde qaraqalpaqstan mádeniyatı hám ádebiyatı kúnleri ótkerilgen. Qaraqalpaq kórkem óner sheberleri menen bir qatarda Á.Mámбетov basqarǵan xor jámááti de belsene qatnastı. Ol fillarmonıyanıń direktor lawazımında islep júrgende, usı jerde qániygeler tayarlap kóbeytiwdi jolǵa qoyǵan. Qaraqalpaq xalıq qosıqlarınan, estradalıq qosıqlardan, vokal ansambli, ayaq oyın toparınan dúzilgen konsert baǵdarlaması menen bir qatar Respublikalarda mádeniyat kúnlerinde qatnasıp, qaraqalpaq kórkem ónerin shınlarǵa kóterdi. Kim oylaptı deysiz, Qońıratıń bir awılınan shıqqan balanıń sonday jerlerge barıp, qaraqalpaq mádeniyatın tanıtıwǵa úlesin qosadı dep. Arzımbet qum elatınan baslanǵan qádem Tashkent, Moskvalardan ótip Yugoslaviyaǵa jetti. Qaraqalpaq kórkem-óner sheberleri Yugoslaviyada xalqımızdıń salt dástúrlerin, úrp-ádetlerin, milliyigin, kórkem ónerin súwretleytuǵın konsert baǵdarlamasın shet xalqı menen bólisti. Bul konsert baǵdarlamasınıń shólkemlestiriliwinde Á. Mámбетovtıń miyneti ayrıqsha. Sebebi ol konsertti ózi basqarǵan vokal ansambl atqarıwshılıǵı menen bayıttı. 1981-jılı Nókis mámleketlik kórkem-óner hám xoreografiya bilim jurtında xor dirijorlıǵı bóliminiń baslıǵı xormeyster lawazımında jumıs alıp barıp, kóplegen shákirtlerdi tayarlap bilimli insanlar etip jetilistirgen. Ol basqarǵan xor jámááti respublikamızda ótkeriletuǵın saltanatlı bayramlarda, kórik tańlawlarda, basqada qalalarda ótkeriletuǵın dekadalarǵa belsene qatnastı. 1982-jılı Tashkentte ótkerilgen Qaraqalpaqstan mádeniyatı hám ádebiyatı kúnlerine qatnasıp qayttı. Á. Mámбетov 1970-90-jıllar aralıǵında házirgi Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik Akademiyalıq muzıkali (burıńǵı Stanislavskiy atındaǵı) teatrında qoyılǵan muzıkali spektakllerde xor sahnaların shólkemlestiriwde óziniń úlesin qosqan. 1978-jılı “Berdaq”, “Súymegenge súykenbe”, “Xanuma”, “Maysaranıń hiylesi” muzıkalıq spektakllerinde xor sahnaların tayarlap, sonıń menen birge bilim jurtınıń xor atqarıwshıların tayarlap, usı spektakllerge qatnastırǵan. Dóretiwshiligi dawamında Á.Mámбетov orta bilim beriw mektebiniń altınshı klassı ushın arnalǵan muzıka sabaqlıǵına islep shıqqan. Jankúyer ustazdıń bir

qatar miynetlerin joqarı bahalap Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi tárepinen húrmet jarlıqları hám de medalları menen sıylıqlanǵan. Á.Mambetovqa xalıq bilimlendiriw aǵlası ataǵı hám 1980-jılı Qaraqalpaqstan Respublikasına xizmet kórsetken artist ataǵı berilgen. Tájriybeli ustaz óziniń miynet dóretiwshiligi jolında qay jerde islemesin elimizdiń muzıka mádeniyatın rawajlandırıwda eń dáslep kadrlar tayarlaw máselesine kewil bólgen. Nókis kórkem-óner bilim jurında 100 den aslam shákirtlerdi tayarlap shıǵarıp, olar respublikamızdıń bir qansha awıl hám qalalarında sonday-aq qońsılas ellerdiń qala hám aymaqlarında da miynet etip kelmekte. Shákirtlerin aytıp ótetúǵın bolsaq, Qaraózek rayonu balalar muzıka hám kórkem óner mektebi direktori Qaraqalpaqstanǵa xizmet kórsetken mádeniyat xizmetkeri, “El jurı húrmeti” ordeni iyesi Quwatbay Ótegenov, Qońırat rayonu balalar muzıka hám kórkem-óner mektebi direktori Jańıl Qosekeeva, Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik Akademiyalı muzıkalı teatri bas xor dirijori Aypara Tólepova, Aygúl Mahammesharıpova, Nókis qániygelestirilgen mádeniyat hám kórkem-óner mektebi oqıtıwshıları Rayxan Kamalova, Zamira Mambetovalar ustaz jolın dawam etip kelmekte.

Á.Mámбетov tek ǵana xor sahnaların emes, solist atqarıwshılar hám bas qáhármanlar menen de tayarlıq jumısların alıp bardı. Hátteki sol qatnasıwshılardıń barlıq partiyaların aytıp kórsetip, sol waqıtta óziniń hosh hawaz qosıqshılıǵı qol kelgen.

Hosh hawaz xormeyster Á.Mámбетov házirgi kúnde xalqımız súyip tınlaytuǵın qaraqalpaq xalıq namalarına kompozitorlar dóretken qosıqlar atqarıwshısı. Onıń bir qatar dóretpeleri; “Tuwılǵan jerge”, “Kúlgen sholpanım”, “Sen óziń” hám “Sen keleseń” qosıqları qaraqalpaqstan televidenie radio altın ǵáziynesinen orın alǵan. Elimizdiń vokal qosıqshılıq mádeniyatın rawajlandırıwda kóp miynetleri bar. Zamanlasları B.Nadırov, G. Sırımбетova, S. Kenjalieva hám I. Xojametovlar menen birge duet, trio vokal ansambl qosıqların atqarıp kelgen. Ustaz jeti qırlı insan bolıp qosıqshılıq, dirijorlıq, ayaq oyın, konsert baǵdarlamaların basqarıwshılıqtı professional dárejede alıp barǵan. Dúnyanıń kóp qalalarında ótkerilgen dekada hápteliklerde joqarı dárejede ónerin

kórsetti. Á. Mámbetov Ájiniyaz atındaǵı Nókis pedagogikalıq institutınıń muzıka tálimi kafedrasında aǵa oqıtıwshı bolıp islep, kóp jıllar dawamında studentlerdiń mámleketlik diplom qorǵaw jumısınıń komissiya aǵzası bolıp kelgen. Sonıń menen bir qatar respublikamızda ótkeriletuǵın “San’at g’unchalari” tańlawına jyuri baslıǵı lawazımında da islep kelgen.

Á. Mámbetov tek ǵana ustaz emes: ol miyrim shápáatli áke hám eń jaqın dos, házillesh insan. Altı perzentti kamalǵa keltirip olardı izbe-iz muzıkaǵa oqıtıp tárbiya bergem. Házirgi kúnde olar áke jolı menen júrip talantlı jaslarǵa bilim berip kelmekte. Tunǵısh perzenti Farida Mambetova Nókis qániyelestirilgen mádeniyat mektebinde ulıwma fortepiano kafedrasınıń basshısı hám oqıtıwshısı bolıp isleydi. Feruza Mámbetova Ózbekstan mámleketlik mádeniyat hám kórkem óner institutında koncertmeyster bolıp islep kelmekte. Gúlchexra Mámbetova házirgi kúnde uy bekesi, Zamira Mámbetova Nókis qániyelestirilgen mádeniyat hám kórkem óner bilim jurtıniń xor dirijorlıǵı kafedrasınıń basshısı hám oqıtıwshısı. Saodat Mámbetova usı bilim jurtında ulıwma fortepiano klassı oqıtıwshısı. Nadira Mámbetova usı bilim jurtında koncertmeyster bolıp islep kelmekte. Farida Mámbetovaniń perzenti Yulduz Userova Ózbekstan mámleketlik orkestri janındaǵı xor jámáátinde atqarıwshı bolıp islep atır.

Qaraqalpaq mádeniyatı kórkem ónerinde úlken jańalıq júz berdi. Bul Ózbekstan qáhármanı qaraqalpaqstan xalıq shayırları Ibrayım Yusupovtıń librettosı menen Ózbekstan Qaraqalpaqstan kórkem óner ǵayratkeri kompozitor N. Muhammeddinovtıń jazǵan birinshi milliy “Ájiniyaz” operasınıń tolıq sahnalastırılıwı bolıp ótti. Opera 1987-jılı Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik muzıkalı teatri sahnasında qoyılıp, adamlardıń kewlinen orın aldı. Bul opera 3 bólim 7 kórinisten ibarat bolıp, Ájiniyaz shayırdıń tuwılǵan jerge qaytıwı hám xalıq penen ushırasıwı xor sahnası menen baslanadı, birinshi perde usı kórinis penen ashıladı.

Nawriz keldi nur jawǵay

Basqan izin gúl bolǵay,

Pitik bolǵay dahıllar

Jılım jaqsı jıl bolǵay... (xor atqaradı.)

Qarama-qarsılıqlar, waqıyalar rawajlanğan sahnalarda xor jámáátı qatnasadı.

Milliy kolorit penen jazılğan muzıka tiykarında uvertyura ariyalar rehtativler balet sahnasında duetler jańlaydı. Á.Mámбетov operanıń tek ǵana xor sahnasın emes al, bas qaharmanlardıń partiyaların solist vokalistler menen birge tayarladı. Bul pidayı miynetleri ushın Ábdijappar Mámбетov 1965-jılı Jenıstıń 20 jıllıǵı, 1980-jılı Qaraqalpaqtanǵa xızmet kórsetken artist, 1986-jılı Miynet veteran medalları, 1987-jılı Qaraqalpaqstan xalıq artistı hám Ózbekstan Republikasınıń xalıq tálimi aǵlası húrmetli ataqları menen sıylıqlandı hám bul dóretiwshilik ómirindegi jáne bir jańalıq boldı. Ol kórkem ónerge kirip kelgennen baslap búgingi kúnge shekem óz zamanlasları kásiplesleri arasında eń jaqsı dos atandı. Onıń dosları shákirtlerindey kóp. Karamatdin Ótegenov, Najimaddin Muhammeddinov, Ábdireyim Sultanov, Kóshkinbay Asqarov, Saparbay Palwanov, Sonya Muhammeddinova, Keńesbay Abdullaev, Maqsetdulla Kamalov, Kiyik Ábdireymova, Fyodr Lim, Valentina Panamoryova, Valentina Bulusheva, Svetlana Levchenko, Olga Spiridonova, Lyudmila Saveleva, Shámil Djumaqulov, Valentina Tantasheva, Klím Ayımbetov, Bazarbay Nadırov, Ilish Xojametov, Sapargúl Kenjalieva, Maqset Xojaniyazov, Gúlsara Orazbayeva, Roza Emirova, Zuhra Jumamuratova, Dawletbay Yusupov usınday xalqımızdıń ataqlı perzentleri menen zamanlas, kásiples bolıp bir sapta turıp xalqımızǵa xızmet etti. Búgingi kúnde húrmetli dem alısta biraq usı zamanlasları menen elede tıǵız baylanısta.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. T.Adambaeva “Qaraqalpaq muzıkasınıń tariyxınan” “Qaraqalpaqstan” baspası 1985-jıl.
2. T.Adambaeva “Revolyciyaǵa shekemgi qaraqalpaq muzıkası” “Qaraqalpaqstan” baspası 1985-jıl.
3. Kamalova, G. (2023). QÁLEMI ÓTKIR KOMPOZITOR (D. Djańabaeva dóretiwshilik jolı). *Вестник музыки и искусства*, 1(2), 37-39...

4. Gaziynexan, Dáuletyarova, and Kamalova Gulmaryam Maksedullaevna. "QARAQALPAQSTAN KÓRKEM ÓNERINDE BALET JANRI." (2024): 90-97.
5. Gulmaryam, Kamalova, and Dáuletyarova Ğaziynexan. "SHOMANAY RAYONI JUMABAY JIRAW BAZAROV ATINDAĖI 13-SANLI BALALAR MUZIKA HÁM KÓRKEM ÓNER MEKTEBI." *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ* 47.6 (2024): 75-78.
6. Gulxumar D., Gulmaryam K. BASHEROV DYNASTY //World scientific research journal. – 2023. – Т. 22. – №. 2. – С. 26-31.
7. Muratbaeva R., Kamalova G. M. MULTI-FACETED MONOCHROME //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 269-275.